

2101

VÝROČNÍ ZPRÁVA PROJEKTU SPECIFICKÉHO VÝZKUMU na rok 2016

(zakázka č. 2101, pracoviště 01210, činnost: 1210)

Název projektu: Čemu se děti smějí? Analýza a kategorizace humorných podnětů v kontextu období rané adolescence

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel: **Mgr. Irena Loudová, Ph.D.**

Spoluřešitel: **PhDr. Katarína Příkrylová, Ph.D.**

Studenti magisterského studia na PdF UHK: **Bc. Eva Kudrnová, Bc. Adam Trejbal**

Celková částka přidělené dotace: 93 336,90 CZK

Stručný popis postupu při řešení projektu: Projekt se zabýval problematikou vnímání humoru u dětí 2. stupně ZŠ.

Úvod

Být vtipný znamená mít schopnost dostat se do jistého okruhu lidí a získávat sociální status, což v období rané adolescence úzce souvisí s tvorbou identity. Humor bývá „vstupenkou“ do skupiny. Žáci jsou si vědomi *hravého rámce*, ve kterém vyprávění vtipů probíhá a který garantuje oddělení vyprávění vtipu od seriózní reality. Tematizují v něm obsahy tabuizované, citlivé i kontroverzní a reakcemi posluchačů si ověřují své místo ve skupině. Ověřují si hranice i přijatelnost obsahů vtipů u posluchačů. Předpokladem k pochopení vtipu a jeho pointy je znalost symboliky a obecnější vybavenost související s porozuměním kontextům za pomoci znalosti symbolů. Interpretace vtipu je aktivitou recipienta a záleží na jeho kulturních a komunikačních kompetencích v rámci sociální interakce a dále pak na schopnostech empatie a interpretace, tedy na složkách, které plní význam pojmu smysl pro humor. Jedná se o způsob společenské reflexe na základě znalosti složeniny kontextů, kdy efekt směšnosti je způsoben oscilací mezi dvěma významovými rámci a přepínáním mezi nimi.

Cíl výzkumu

Základní otázka, na kterou odpovídá tento výzkum je: Čemu se děti smějí? Podotázky: Z jakých prostředků jsou významové plány vtipů? Kdo jsou hrdiny vtipů? Jaké jsou pointy vtipů, které si mezi sebou žáci vypráví? Metodologická otázka: Jak co nejefektivněji sestavit okruhy klíčových kódů k obsahové analýze vtipů?

Sběr dat

Oslovili jsme zástupce základních škol a gymnázií Královéhradeckého kraje s prosbou směrem k žákům o zaslání svých tří nejlepších vtipů na e-mail. Vycházíme z poznatků, že sdělování informací přes internet je odvážnější a tuto zkušenost jsme podpořili možností pro žáky zůstat v anonymitě. Úmyslem bylo předejít cenzuře i autocenzuře a získat soubor nejlepších žákovských vtipů, tedy dozvědět se co nejvíce o uvedené žákovské kultuře „zevnitř“, neboť v přítomnosti zkoumajících dospělých mluví žáci málo, neúplně, nebo nepřesně. V průběhu jednoho měsíce byly získány vtipy N=488 od 181 žáků (102 dívek, 51 chlapců, 28 pohlaví nevedlo). Do výběrového souboru bylo zařazeno 332 slovních vtipů, 77 bylo vyloučeno (žák byl jiné věkové kategorie, nejednalo se o vtip, případně se jednalo o popis humoru situačního a konverzačního) a 79 obrazových nezařazeno. Specifikace dat: soubor analyzovaných vtipů (re)produkují žáci, adresáty jsou žáci, jedná se o humor zamýšlený, přenosný a univerzálně srozumitelný, předem připravený. Samotně stojící vtipy nejsou uváděné v kontextu situace či konverzace.

Metodologie (výzkumná strategie)

Zaměřenost výzkumných cílů i charakter výzkumného problému vedly k volbě kvalitativně-kvantitativní obsahové analýzy dat, východiskem bylo nepředpojaté pojetí fenomenologického přístupu s příklonem k heuristickému zpracování. Data jsme analyzovali za pomoci softwaru ATLAS.ti. Proces bádání se vzhledem k povaze výzkumného materiálu hlásí k metodě zakotvené teorie jen částečně. Z hlediska východisek výzkumu je sonda v souladu s metodou zakotvené teorie tím, že vzorek žáků, kteří nám vtipy sdělili, je jistým způsobem vymezená populace jako vrstevnická kultura ve specifickém prostředí. Ovšem – ve srovnání s postupy metody zakotvené teorie – cílem našeho výzkumu nebyla typická teorie jako příběh tvořena třístupňovým kódováním, ale teorie s příklonem k typologii, která je však pro pedagogické vědy typická. Konceptualizace vtipu nás přivedla k zavedení sestavy kategorií. Kódován byl každý slovní vtíp. Byly stanoveny základní kategorie: hrdina, významový plán, pointa, pravidla uvnitř instituce, pojmenování jako očekávání. V publikované studii analyzujeme vtipy pouze z hlediska kritéria *hrdina*. Byla sledována frekvence, pořadí, a stupně jisté kvality tohoto kritéria. K jeho bližší specifikaci jsme užívali jako popisné pojmy stereotypy a soustředili jsme se na ukazatele, které jej definují. (podrobně viz příloha: What Do Pupils Laugh at? Content Analysis of Jokes).

Shrnutí: Současný stav obsahové analýzy vtípů dále vybízí ke specifickému zkoumání několika variant dosud označených jevů v různých kombinacích, s cílem poznat lépe obsahy vtípů našich vypravěčů s ohledem na kvality, které se podílejí na tvorbě jejich identit. Neméně důležité a rozsáhlé je také téma struktury vtípů.

Každá žákovská subkultura má svá specifika sdílení vtípů, což se pak promítá do limitů při sběru dat, následně do metodologie a logicky také do interpretací výsledků. V této fázi výzkumu jsme se zaměřili na vytvoření klíče obsahové analýzy, díky kterému jsme získali náhled na strukturu žákovských vtípů a dokážeme na základě zvolených kritérií zodpovědět otázku, čemu se žáci v období rané adolescence smějí.

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

1. Prezentace na konferenci International Conference on Humanities and Social Science Research (ICHSSR 2016) v Singapuru.
2. Článek ve sborníku (výstup typu D), v OBD zaveden pod ID 43871980.
(<http://www.atlantis-press.com/php/pub.php?publication=ichssr-16>)

V průběhu práce na projektu došlo k změnám v rozpočtu. Nejprve došlo ke změně plánované konference: z EDULEARN 16 na ICHSSR 2016. Tato byla nákladnější, a proto byla sepsána žádost o změnu čerpání v rozpočtu (červen 2016). V říjnu 2016 došlo k navýšení rozpočtu SV z PdF.

Původní požadavek byl 76400 Kč, ale došlo k navýšení na 93 336,90 (zakoupen notebook).

Přehled realizovaných výdajů		
typ výdaje	výše výdaje v Kč	Zdůvodnění
materiál DU	16	kancelářské potřeby
materiálové náklady DHIM	1210	USB Flash disk
	16999	Notebook Lenovo E51-80
cestovné	25606	ubytování, konference ICHSSR 2016
	19637	letenka
konferenční poplatek	8528,45	konferenční poplatek – konference

		ICHSSR 2016 Singapur
mzdové náklady	2312	Odměna řešitelce
	2976	Odměna spoluřešitelce
zákonné pojištění sociální	1810,44	
kurzové ztráty	217,35	
bankovní poplatky	464,89	
mimořádná stipendia	6500	E. Kudrnová
	6500	A. Trejbal
cestovné pojištění	595	
přečerpání	-5,23	
Hospodářský výsledek	93366,9	

Hospodářský výsledek: 93 366,90

Přílohy:

1. Kopie publikačního výstupu: What Do Pupils Laugh at? Content Analysis of Jokes
2. Výsledovka z ekonomického informačního systému Magion

V Hradci Králové 2. 1. 2017

Mgr. Irena Loudová, Ph.D.

